

הקדמת המאירי לפרק שני

"הישן תחת המטה וכו' כבר ביארנו על החלק הראשון שבזאת המסכתא שהוא כל לבאר עניני הלכות סוכה בשלימות וביארנו קצת פרטי זה החלק בפרק ראשון וזה הפרק אמנם יסוב לבאר עניני זה החלק בשלימות ורובו יסוב על ארבעה ענינים הראשון לבאר בו מה שהתחיל ביאורו בפרק ראשון בישן בזהל הסוכה על איזה כד ילא ועל איזה כד לא ילא השני בצדדים מלד הדפנות שמעמידין אותם בזהם והצדדים בזה לכתחילה אע"פ שצדיעבד כשרה ואיזו עולין לה ביום טוב ואי זו אין עולין לה ביום טוב ודין דפנות של אינן השלישי לבאר בו איזה דברים פוטרין מן הסוכה הן מחמת עאלמן הן מחמת סיבה שבהם הרביעי זמן חיוב אכילתו לסוכה ומה הוא רשאי לאכול חוץ ממנה ותכונתו עמידתו לשם היאך היא ראויה לו".

דף	עמוד	סימן	נושא
כ'	ב'	כולם ישנים כיסוי כנעני כשר כיסוי אוהל	א. משנה: "הישן תחת המטה בסוכה לא יצא יד" אר"י נהגין היינו שהיינו ישנים תחת המטה בפני הזקנים ולא אמרו לנו דבר אמר רבי שמעון מעשה בטבי עבדו" ב. "מעשה בטבי עבדו של ר"ג שהיה ישן תחת המטה... שהוא תלמיד חכם ויודע" ג. "התם אחד חור שחרורו מים או שרצים או שאכלתו מלחת... מהאיל על הטמאה"
כ"א	א'	כל אוהל כף אדם אמא כשרה אוהל כהנים כוסות אבן כמלוא אגרוף כמה אגרופים	א. "יליף אהל אהל ממשכן כתיב הכא זאת התורה אדם כי ימות באהל וכתוב התם ויפרש את האהל על המשכן מה להלן בידי אדם אף כאן בידי אדם ורבנן אהל" ב. "הצירות היו בניויר בירושלים ע"ג הסלע ותחתיהם חלל מפני קבר התהום ומביאין נשים עוברות ויולדות שם ומגדלות בניהם שם לפרה ומביאין שוורים ועל גביהן דלתות ותינוקות יושבין על גביהן וכוסות של אבן בידיהם הגיעו לשילוח ירדו" ג. "והא שוורים דאהל שאינו עשוי בידי אדם הוא... מודה רבי יהודה כמלא אגרוף" ד. "והרי דלת דיש בה כמה אגרופין וקתני ר' יהודה אומר לא היו מביאין דלתות אלא"
	ב	כרס ארוכה כיסוי אברים כבוד אמירה אמירת כשרים איסור כרעיים אין כח אופן כשר	א. "אלא מביאין שוורים המצרים שכריסותיהן רחבות והתינוקות יושבין על גביהן" ב. "שאני שוורים הואיל ועשויים להגין על בני מעים שלהן שנאמר עור וברשר" "גג" ג. "תניא אמר ר"ש משיחתו של רבן גמליאל למדנו שני דברים... מנין שאפילו שיחת ת"ח צריכה לימוד שנאמר ועלה לא יכול" רש"י: "צריך לשומעם שינתנו להן לב" ד. משנה: "הסומך סוכתו בכרעי המטה כשרה רבי יהודה אומר אם אינה יכולה לעמוד בפני עצמה פסולה" רש"י ד"ה "בכרעי המטה": "מטה שלמה" גמ' "שאיין לה קבע" ה. "ל"ש אלא סמך אבל סיכך ע"ג המטה כשרה מ"ט למ"ד לפי שאין לה קבע הרי יש"
כ"ב	א	כמין בית בלי כוכבים בלי כסף כשרה בגובה כמו בנין	א. משנה: "סוכה המדובלת ושצילתה מרובה מחמתה כשרה המעובה כמין בית אף על פי שאין הכוכבים נראין מתוכה כשרה" רש"י: "שסכך שלה עב מאד" גמ' "מאי" ב. "מאי מדובלת אמר רב סוכה ענייה ושמואל אמר קנה עולה וקנה יורד רב תני" ג. "יש בין זה לזה ג"ט פסולה רבא אמר... יש בגגו טפח כשרה דאמרין חבוט רמי" ד. "מנא אמנא לה... קורות הבית והעלייה שאין עליהם מעזיבה והן מכוונות טומאה"

"ואיזו דרומה שיונה פרקו במאה פעמים לשוונה פרקו במאה ואוזד"

מסכת סוכה

דף	עמוד	סימן	נושא
כ"ב	ב	כשרות בגובה כשרות ברוב כוכבי בוקר כמין בית בראש כרכרה עץ ברוש כשר	א. "ריביר" אומר רואין העליונה כאילו היא למטה ואת התחתונה כאילו היא למעלה" ב. "ושצילתה מרובה מחמתה כשרה: -הא כי הדדי פסולה... כאן מלמעלה כאן מלמטה" ג. "תנו ורבנן המעובה כמין בית אף על פי שאין הכוכבים נראין מתוכה כשרה אין כוכבי חמה נראין מתוכה בית שמאי פוסלין וב"ה מכשירין" וראין זהרורי חמה" ד. משנה: "העושה סוכתו בראש העגלה או בראש הספינה כשרה ועולין לה ביום טוב בראש האילן או ע"ג גמל כשרה ואין עולין לה ב"ט שטים באילן ואחת בידי אדם"
כ"ג	א	כרוב גמליאל? גמל כשר כתיבת גטין גופה כבדה	א. "מעשה בר"ג ור"ע שהיו באין בספינה עמד ר"ע ועשה סוכה בראש הספינה למחר" ב. "או ע"ג גמל...מני...העושה סוכתו על גבי בהמה ר" מאיר מכשיר ור' יהודה פוסל" ג. "ר"מ אומר כל דבר שיש בו רוח חיים...אף אין כותבין עליו גיטי נשים מ"ט דר"מ" ד. "בפיל קשור...לא פליגי דאי נמי מיית יש בנבלתו י' כי פליגי בפיל שאינו קשור"
	ב	כיוון גופה כהן גולה גט כהן כותים גרועים מעמי ארצות-רש"	א. "זמנין דמוקים בפחות מג' סמוך לסכך וכיון דמייתא כווצא ולאו אדעתיה ומי אמר" ב. "בת ישראל שנשאת לכהן והלך בעלה למדינת הים אוכלת בתרומה בחזקת שהוא" ג. "הרי זה גיטיך שעה אחת קודם מיתתי אסורה לאכול בתרומה מיד ואמר אביי ל"ק" ד. "הלוקח יין מבין הכותים אומר ב' לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה עשרה" רש"י: "אשמעינן דגרועין הן מעמי הארץ והלוקח מהן צריך לעשר ודאי ולא דמאי"
כ"ד	א	כשרות דופן כד דפוק דרושה כהנת כפרה דרגה דווקא כף יד	א. "דנתניא עשאה לבהמה דופן לסוכה רבי מאיר פוסל ור"י מכשיר...מיתא שכחא" ב. "ולא חייש ר"י לבקיעת נוד והא מדקתני סיפא א"ל...שמא יבקע הנוד ונמצא זה" ג. "ולא חייש רבי יהודה למיתה והא...אף אשה אחרת מתקינין לו שמא תמות אשתו" ד. "הא איתמר עלה אמר רב הונא בריה דר"י מעלה עשו בכפרה בין למאן דאמר שמא" ה. "א"ד אמר רב אחא בר יעקב...כל מחיצה שאינה עשויה בידי אדם אינה מחיצה"
	ב	דברי כריתות דווקא כתיבה כשרות דופן כדין דיומד	א. "אמר מר משום רבי יה"ג אמרו אף אין כותבין עליו גיטי נשים...ספר לי אלא" ב. "בכתיבה מתגרשת ואינה מתגרשת בכסף ס"ד אמינא הואיל ואיתקש יציאה להויה" ג. משנה: "העושה סוכתו בין האילנות והאילנות דפנות לה כשרה" רש"י: "בארץ ולא" ד. "תא שמע היה שם אילן...גדר או מחיצת הקנים נידון משום דיומד התם נמי משום"
כ"ה	א	הולך כולה הרגיש כאבים, המתרים כספיים כונס הבתולה	א. "ת"ש שבת בתל שהוא גבוה י' והוא מד' אמות עד בית סאתים...מהלך את כולה" ב. משנה: "שלוחי מצוה פטורין מן הסוכה חולין ומשמשיהן פטורין מן הסוכה אוכלין ושותין עראי חוץ לסוכה" רש"י: "הולכי בדרך מצוה כגון ללמוד תורה ולהקביל..." ג. "מכאן אמרו הכונס את הבתולה פטור ואת האלמנה חייב מאי משמע אר"ה כדרך"
	ב	כבר היו נטהרים כל המצוות הכנסת כלה	א. "ר"י אומר אם נושאי ארונו של יוסף היו כבר היו יכולין ליטוהו אם מישאל ואלצפן" ב. "אבל חייב בכל מצות האמורות בתורה חוץ מתפילין שהרי נאמר בהן פאר מדאמר" ג. "חתן והשושבינין וכל בני החופה פטורין מן הסוכה כל שבעה מ"ט...דבעו למיחדי"
כ"ו	א	כותבי ספרים כ"ו בגי' שם ה' כל ווירוס וכמה אכילת עראי ועייל כלה	א. "כותבי ספרים תפילין ומזוזות הן ותגריהן ותגרי תגריהן וכל העוסקין במלאכת שמים לאתווי מוכרי תכלת פטורין מק"ש ומן התפלה ומן התפילין ומכל מצות" ב. "תנו רבנן חולה שאמר לא חולה שיש בו סכנה אלא אפילו חולה שאין בו סכנה" ג. "וכמה אכילת עראי...תרתני או תלת ביעי אמר ליה אביי והא זימנין סגיאי סגי ליה לאיניש בהכי והוה ליה סעודת קבע...אמר אביי כדטעיס בר בי רב ועייל לכלה ת"ר" א. "וכמה שינת עראי כדי הלילך מאה אמה...אסור לאדם לישן ביום יותר משינת הסוס"
	ב	וכמה שינת עראי,	

"ואינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואוזר"

"אמר רב חסדא אין תורה נקנית אלא על ידי סימנין" עירובין נ"ד ע"ב

מסכת סוכה

דף	עמוד	סימן	נושא
כ"ו	ב	וכמה שינת סוס כותבות ודלי	ב. "א"ר אסור לאדם לישן ביום... משינת הסוס וכמה שינת הסוס שיתין נשמי... כדודד"ג. משנה: "מעשה והביאו לו לריב" לטעום את התבשיל ולר"ג ש כותבות ודלי של"
כ"ז	א	כמות זעירה כל ז' זיווג כפול	א. "ואמרו העלום לסוכה וכשתנו לו לרבי צדוק אוכל פחות מכביצה נטלו במפה... ואביי דילמא פחות מכביצה נטילה וברכה לא בעי הא כביצה בעי נטילה וברכה" ב. משנה: "רא"א י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה... חוץ מלילי יו"ט ראשון... חג" ג. "ועוד שאלו כגון אני שיש לי שתי נשים אחת בטבריא... מהו שאצא מסוכה לסוכה"
	ב	כל ז' כשרות זרים כולם זכאים זמן כינוס כלא זמני	א. "תניא רא"א אין יוצאין מסוכה לסוכה... וחכ"א יוצאין מסוכה לסוכה ועושין סוכה" ב. "כשם שאין אדם יוצא יד"ח... בלולבו של חבירו... כך אין אדם יוצא יד"ח בסוכתו" ג. "כל האזרח בישראל ישבו בסוכות מלמד שכל ישראל ראוים לישב בסוכה אחת" ד. "ת"ר מעשה ברבי אלעאי שהלך להקביל פני ר"א רבו בלוד ברגל אמר לו אלעאי אינך משובתי הרגל... ואמר משבח אני את העצלנין שאין יוצאין מבתיהן ברגל"
כ"ח	א	חקירה כללית כתר חכמה כיתת חכמים כנף חרוכה חומרת כלתו כלת חסיד כולם חייבים	א. "מעשה בר"א ששבת בגליל העליון ושאלוהו שלשים הלכות... להם לא שמעתי" ב. "מימי לא קדמני אדם בבהמ"ד ולא ישנתי בביהמ"ד לא שינת קבע ולא שינת עראי" ג. "שמונים תלמידים היו לו להלל הזקן שלשים... ראוים שתשרה עליהן שכינה כמשה" ד. "על יונתן בן עוזיאל בשעה שיושב ועוסק בתורה כל עוף שפורח עליו מיד נשרף" ה. משנה: "מי שהיה ראשו ורובו... נשים ועבדים וקטנים פטורין מן הסוכה... מעשה וילדה כלתו של שמאי הזקן ופיחת את המעזיבה וסיכך על גבי המטה בשביל קטן" ו. "כל לרבות את הקטנים... דאזרח בין נשים בין גברי משמע והתניא האזרח לרבות"
	ב	כולם חייבים כללי חינוך כוס חמתו כלים חשובים	א. "השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין... סד"א תשבו כעין תדורו מה... איש ואשתו" ב. "כאן בקטן שהגיע לחינוך כאן בקטן שלא הגיע לחינוך קטן שהגיע לחינוך מדרבנן" ג. משנה: "ירדו גשמים... משלו משל למה"ד לעבד שבא למזוג כוס לרבו ושפך לו..." ד. "כיצד... כלים נאים מעלן לסוכה מצעות נאות מעלן לסוכה אוכל ושותה ומטייל"
כ"ט		כמו טיל כללי טירחה, כיצד טירחה כיבו טוב, כעס- טול פנס כל טיים, טיים כשר	א. "כי הא דרבא בר חמא... מרהטי בגמרא בהדי הדדי והדר מענייני בסברא אמר רבא" ב. "ת"ר היה אוכל בסוכה וירדו גשמים וירד אין מטריחין אותו לעלות עד שיגמור סעודתו היה ישן תחת הסוכה וירדו גשמים וירד אין מטריחין אותו לעלות עד..." ג. "ת"ר בזמן שהחמה לוקה סימן רע לכל העולם כולו משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שעשה סעודה לעבדיו והניח פנס... טול פנס מפניהם והושיבם בחושך" ד. "תניא רבי מאיר אומר כל זמן שמאורות לוקין סימן רע לשונאיהם של ישראל מפני שמלומדין במכותיהן... ובזמן שישראל עושין רצונו של מקום אין מתיראין מכל"
	ב	כסף לטמיון	א. "בשביל ארבעה דברים נכסי בעלי בתים יוצאין לטמיון על כובשי שכר שכיר ועל"

"ואינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואזוד"

הלכתא גבירתא כללא דפרק ב'

משנה א': לין הישן תחת המטה בסוכה מצוחר צפ"א.

משנה ב', ג', ד': המעמיד סוכתו על כרעי המטה שדפנותיה גבוהים י"ט מקרקעית המטה וסיכך על הדפנות כשרה אף שמתטלטל. משא"כ בסיכך ע"ג עמודים שהעמיד אלל כל זזית מהמטה, וכרעי המטה הם הדפנות המושכים עלמם בין עמודים אפי' גבוה י"ט רק מהארץ כשר. לין סוכה המבולבלת והמעובה כזית עי' פ"א, מ"א. סוכה בראש עגלה או ספינה, אם רק יכולה לעמוד ברוח מזוי' דיבשה, אפי' לא ברוח מזויה דים והספינה הולכת על הים כשרה. ובראש הגמל ואו אילן והסכך נסמך על קונדסין עד שיכול לעמוד בלא אילן, דאל"כ אסור שמא יסכך בון כשרה בחוה"מ, ואין עולין לה ב"ט [ובדיעבד ילאן] ובמקתה על האילן ומקתה בדבר אחר עד שאם ינטל האילן תשאר היא עומדת, עולין לה אף ב"ט. ובעשה סוכתו בין האילנות שיהיו האילנות לדפנות דוקא בחזקים, או שקרס וחזקם עד שאין הרוח מזויה מנידה אותם [אפילו עומדת בזית שאין שם רוח, ובהשו' בלקט הקמח מכשיר סוכה שדפנותיה מסדינין דקין שהרוח מזיזן בחצר מוקף מחיטות גבוהות] ומילא בין האוירים בתבן וקש שלא תנידם הרוח, כשרה.

משנה ד', ה': אלו פטורים מסוכה שלוחי מראה בין ביום בין בלילה ואפילו אינם הולכים אלא ביום, ודוקא בלילי לטרוח אחר סוכה. משא"כ בלא טרוחה לילי, וה"ה באינם יכולים לישן בסוכה דיגעים למהר לעסק המראה פטורים. והולכי דרכים ביום פטור ביום ודלילה בלילה, וכשמגיע לישוב לילי לעשות שם סוכה למג"א, ולבב"ש, ביום א"כ להמתין באכילה עד שיבא לסוכה, רק בלילה לאכילה ושינה, וההולכים בכפרים יחמירו על עצמן לשוב לבתיהם, ובהם במקום א' איזוהו ימים, חייבים לעשות שם סוכה [והיושב בחנות אע"פ שדרכו לאכול בחנות, חייב לילך לביתו לסוכה, אפילו כשהחנות בעיר, ודירתו מחוץ לעיר דלאו הולך דרך הוא]. ושומרי גנות ופרדסים פטורים ביום ובלילה דאין יכול לזוז משם, ובחם יעשה סוכה יגנוב הגנב מזל אחר [ולפיכך בכלי שיכול לשומרו כולו מזל א' חייב בסוכה] וכן הדין בעושה יין אלל נכרי בסוכתו. וחולה אפי' אין בו סכנה, ואפילו רק חש בעינו או ראשו, וכן המשמשין אותו בזמן שמשמשין פטור [והמשמש למטבער חייב]. והמקיז דם, רק מחמת חולי פטור, לא לשמור הבריאות, ובשנתה משקה משלשל במתירא שיזיק לו אינה פטור. ובמטבער מחמת אינה או ריח רע או דבר אחר, וחוף לסוכה לא יהיה לו לער זה פטור, דתשבו כעין תדורו, וכן בגשמים נוטפים בסוכתו מן האילנות או בכבו לו נרות בסוכה בשבת ויש לו נרות בזיתו יכול לאכול בזיתו, וא"כ לילך לסוכת חצירו ביש טורח גדול בדבר, ויכול לפרוש סדין מן הצד שלא יבשה הרוח בנרות, ובסכך מצוחר צפ"א] וכן באין לו בגדים כראוי פטור, וכן בלר לו מקום לישן בסוכה שאין יכול לפשוט ידיו ורגליו, ולא יכול אדם לומר מטבער אני אלא בדבר שדך בנ"א להאטעור. והא דנוהגים עכשיו להקל שאין יגנים בסוכה רק המדקדקין במרות, י"א משום לער שינה בקור, ולרמ"א משום דא"א לישן עם אשתו שאין לו סוכה מיוחדת] מיהו בעשה סוכה מתחלה במקום ריח רע [שלא בא האער במקרה] או במקום שמתירא

"ואיזו דרומה שיונה פרקו במאה פעמים לשוונה פרקו במאה ואוזר"

מסכת סוכה

מפני גנבים שיזיקו לו בגופו ואפילו במקום שמתירא רק בלילה שא”א ליטן בו אינו יואל אפילו באכילה דיום. וכן נשים ועבדים פטורים מסוכה דהוי מ”ע שהז”ג ולכן לא יברכו אנשים בשבילם לישב בסוכה, אם כבר בירכו, אבל הם עצמם מצרכים. וקטנים שצרכים לאמם דהיינו כבן חמש או שש כל חד לפי חורפי, אין אביו חייב לחנכו, משא”כ ביותר מזה חייב, ואחרים אסורים ליתן לו לאכול חוץ לסוכה.

משנה ה, ו, ז, ט: חיוב ישיבת סוכה. מלכתח”ל ימים תשבו בסוכות, וישיבה היינו לירה ועכבה, כמו וישבו בקדש, כריך להיות עיקר דירתו בסוכה כבזית שיכנים בה כליו הנאים ומאנעות הנאות ואוכל ושותה וישן בסוכה ומטייל בה ולומר בה וכשאין לו טורח רב להביא ספרים ודעתו מיושבת עליו בסוכה וכשמספר עם חבירו יהיה בסוכה ורואי להתנהג בה בקדושה ולהזהר מרכילות ולשון הרע. מותר לאכול אכילת ארעי חוץ לסוכה דהיינו אפי’ כביאה פת, ומותר לשחות מים ויין באינו קובע לשחות יין, ולאכול פירות אפילו דרך קבע, והמחמיר שלא לשחות מים הרי זה משובח. ותבטל מחמשת מיני דגן בקבע עליו חייב, וראוי להחמיר גם בצבא וגוים בקבע, וכן חבורה שקובעין עצמן לשחות איזהו משקה כמו דבש וכ”ש יין או לאכול פירות ראוי להחמיר. מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בחוץ אפילו בסוכה גדולה לא יאל, אלא אם כן טפח משולחנו תוך הסוכה. וזירדו גשמים כ”כ שמשער בערמו, שאילו היה יושב בביתו היה יואל מהחדר, מותר לאכלת ג”כ מהסוכה. ובאם ירדו כ”כ שאם יפול לתבטל יפסול, או יקרוש מקור, אפילו אין תבטל לפניו, מותר לאכול בשאר ימי הסוכות בביתו, וכשיואל מסוכה יאל בהכנעה כעבד שמזג כוס לרבו ושפכו על פניו. ובאכול אז בביתו ופסקו הגשמים אינו חייב לחזור לסוכה עד שיגמור סעודתו, ואפילו היה תחלת סעודתו מיד בביתו ע”י גשמים. מיהא בליל א’ לסוכות דחייב מה”ת לאכול כזית פת בגז”ש דט”ו ט”ז מחג המצות וע”כ לא יאכל עד שהשיכה ודאי, ויזהר לאכול קודם חרות לילה. ובערב סוכות לא יאכל פת אחר חרות היום. ושאר דברים המשביעים מט’ שעות ומחנה ויש פוסקים דס”ל לאפילו ירדו גשמים חייב לאכול בסוכה, להכי יש להחמיר להמתין עד חרות הלילה, דביפסקו גשמים קודם חרות יברך ויאכל בסוכה. כמנה, למותה עד חרות, ובאינו רואה להמתין ימתין שעה ושתים, ובלא פסקו יעשה קידוש בסוכה ויברך שהחיינו ויכוין לפטור ג”כ שהחיינו לסוכה, דלע”ג דשמא פטור מסוכה מ”מ לא גרע מבאם בירך בשעה עשיתה ויאכל בסוכה כזית ושאר סעודתו יאכל בביתו, וימתין עד חרות ויאכל כזית בסוכה ויחזור ויברך שהחיינו עם לישב בסוכה ויש מחמירין שימתין כל הלילה, כמנה וי”א דמזאתה כל הלילה ואם לא אכל בלילה יברך שהחיינו למחר. וזירדו גשמים ופסקו ועדיין מנטף וחזירו יש לו סוכה עם גג לסגור ולפתוח, אע”פ שמתער להוליך מאכלו לסוכת חבירו ופטור בשאר הימים. עכ”פ בליל א’ חייב לילך לסוכ’ חבירו ויעשה בשמחה חיבוב מורה, ואז יוכל לברך.

”ואינו דרובה שוונה פרקו במאה פעמים לשוונה פרקו במאה ואזוד”